

Муниципальное бюджетное образовательное учреждение
Шуурмакская средняя общеобразовательная школа
МР «Тес-Хемский кожуун РТ»

«Согласовано»

Зам.директора по УВР

«30» августа 2023 г.

Чунд

«Утверждено»

Директор школы:

«01» сентября 2023 г.

**Рабочая программа
по родной литературе
10 класса**

учителя Иргит А.Е.

2023-2024 учебный год

Ному: 10 кн. иштин ооредиже черлеринге Куулар Хунажыкович Оргу, Сергей Хуна-оолович Натпиг-оол, Екатерина Тамбыевна Чамзырды. Торзун чотал. Кызыл 2002г., -2-е издание.
Ооредиже писын-биле шулту- 34 шак. Неделяда - 1 шак.

Кичээлдин №	Кичээлдин темазы.	шагы	Кичээлдин чутула билгилери.	Кичээлге ажыл хевир	Кичээлдин хевир	Онаалга	Эрттирер хуну	
							план	факт
1	Кирилде кичээл. Тыванын Россияга каттышканы болгаш тыва литературанын улам ынай хоужулдеси.	1	ар.3-4, номчуур. Тыва литературанын тывылганы болгаш айгы базымнары I. ТАР үези – 1920-1941 ч.ч. II. Дайын чылдарында тыва литературанын байдалы 1941 – 1945 ч.ч. III. Тыва литературанын совет үеде ралы 1945-1956 ч.ч. IV. Тыва литературанын шапкын улдеси 1957-1985 ч.ч. V. Тыва литература эде тургузуушкун арында 1986-1990 ч.ч. VI. Амгы тыва литературанын 1991 чылдардан бээр байдалы. Тыва Арат Республиканын Россияга эки тура-биле каттышканынын тоолулут, экономиктиги, культурулу ужуу-дузазы. Тывага улуг чаартылгалар: колхозтаашкын болгаш сууржулга, чырыдышкын болгаш улус ооредижеси; чуртун чуруунун, аян-шинчизинин оскерилгени, кижилернин чаа психологиязынын, аажы-чаннарынын, моральдыг булуштеринин хевирлетинип келгени. «Тыва литературанын допчу очериги», «Тыва литература», «Тыва драматургиянын боттанганы», «Тыва прозанын боттанганы», «Тыва шулук чогаалынын тывылганы болгаш сайзырааны» ажылдарнын бижиттингени.	Беседа, башкынын тайылбыры. Ном-биле ажыл.	Чаа чуул тайылбырынын кичээли.	Конспект ар. 5-8	05.09	

	«Сани-биле чуулалдык», «Аялга-ла, аялга», «Ном», «Урезинчигеш», «Ынакшыл».	1	Шулуктегинде улустун аас чогаалынын эстетиказын уламчылааны.	Ушаккынын тайылбыры, Ном-биле ажыл.	кичээли.	синтирилгези.		
3	С. Сарыг-оол «Чараш карак», «Аялга-ла, аялга», «Ном», «Урезинчигеш», «Ынакшыл».	1	Шулуктунун уран-чечен арталары, дылынын аян-сырыннын. Чаарттыгган торээн черинге тураскааткан шулуктер: «Аялга-ла, аялга», Ынакшыл лириказы: «Ынакшыл», Философчу лирика: «Ном», «Урезинчигеш».	Беседа, башкынын тайылбыры. Ном-биле ажыл.	1) Чаа тайылбырын кичээли.	Шулук доктаалдыр.	15.09	
4-5	С. Сарыг-оол «Алдын-кыс».	2	Шулуктегин кыска намдары, темалары, идеялары, уези, ужур-дузавы. Он кол маалдырын даштыкы байдалынын болгаш сагыш-сеткилинин боттарынга толгетти. «Алдын-кыс» - тыва улустун бурунгаар депшигезинин дугайында чогаал. Тывага колхозтажышкын чоннун амдыралынга, аажы-чанынга, чанчылдарынга, психологиязынга киирген чаартылгаларын коргускени. Шулуктегин аас-чогаалы-биле торелдешкээ, дылынын байы.	Беседа, башкынын тайылбыры. Ном-биле ажыл.	Чаа чуул тайылбырын кичээли. Ыжыгылашкын кичээли.	Чогаалдыг «Алдын-кыс толгеттиг кыс». Айтырылгалар.	22.09 29.09	
6	С. Сарыг-оол Ангыр-оолдун тоожузу» 1-ти номундан эгелер.	1	Бирги, ийги номдарындан эгелерни номчуруу. Дилогиянын бижиттингенинин, суралжанынын дугайында мелээлер. Он идеялиг уг-шини, темазы, сюжет болгаш композициязы. Ангыр-оолдун шаандагы Тывага амдыралы (бирги ном). Оккус оолдун салым-хуузу, амдырагаче баптайгы базымнары, оорукчулери болгаш мунгаралдары. Улустун езулалдарынын, оюннарынын, чанчылдарынын бичии Ангыр-оолдун угаан-бодалынын бижыларынга ужур-дузавы. Кол маалдырын омур-хевирин дамчыштыр чон дугайында теманы уранчыдып чырытканы, болуун кижилеринин омур-хевирлери.	Башкынын тайылбыры. Ном-биле ажыл.	Чаа чуул тайылбырын кичээли.	Чогаалдыг «Шагаа онзагай байырлар». Айтырылгалар.	06.10	
7	С. Сарыг-оол Ангыр-оолдун тоожузу» 2-ти номундан эгелер.	1	Дарлагла улур идея. Ангыр-оолдун чаа Тывага амдыралы (ийги ном). Национал хосталгалыг шимчээшкин болгаш кол маалдыр. Улустун чазанын доктаатаны болгаш чаа тоотулуг байдалдарда ангыларнын чорулдээлеринин илэрээшкени..	Беседа, башкынын тайылбыры. Ном-биле ажыл.	Чаа чуул тайылбырын кичээли.	Чогаалдыг «Ангыр-оолдун чаа амдыралынын эгези».	13.10	

9	К/ДН. С. Саранова «Аннин дурун», «Улуу-Хемин», Ч. Айтматов «Ынтырагы кынакыды».	1	Чарыктары Чоьвалдарнын кол уткаы, тема, идеяы, Чоьвалдарнын сюжети.	Ном-биге ажыл, Чоьвалдарнын кичээли.	Чоьвалдарнын кичээли.	27.10
10	Литературунун улусчуу	1	Улустун аас чоьвалынн чагтай чанчыдыларын салгап алганы. Эсэ базымнардан тура куш-ажылчы чоннун идеяларын, куээшпикиннерин, манаашкыннарын илередип келгени. Тыва литератураны кол сорулгазы – куш-ажылдын кижилерин чурууру. Оларнын ажыл-херээн, арын-нуурун, найыралчы, ынакшыл сеткилерин илередири. Литературанын улусчу болурунун негелделерин Тывага хажылдып турганы. Тыва лит-н үндэзилекчилеринин болгаш салгалдарнын наьмдарлары. Тыва литературага бай, ялды ангыларнын толгээлеринин чуруттугунуп келгени, оларнын демиселин, болалга-сорулгаларын илереткени.	Башкынын тайылбыры.	Чаа чуул тайылбырынн кичээли.	Конспект ар. 70. 10.11
11	С. Пюрбююнун чоьвалдыкчы наьмдары. «Тулчуушкунче», «Чуртталганын аялганы», «Хайыракан», «Эрик».	1	Шулукчуунун уран-чечен мергежилнин болганш эгелээни (ужентя чылдар). Он С.Пюрбююнун шулуктелдеринин уткалыг угланывышкыннарынн, уран-чеченинин, эстетиказынын чаа деннеелдерже бедээни. Патриоттук шулуктери-биге таньжылга: «Тулчуушкунче». Шулукчуунун философчу лириказынын улгелерлери:«Чуртталганын аялганы», «Чангыс сос дээш», «Далай болгаш Эрик». Ынакшыл лириказы: «Куску сесерликке», «Алды айныё дунезинде».	Башкынын тайылбыры. Ном-биге ажыл.	Чаа чуул тайылбырынн кичээли.	Шулук доктадыр. Шулуктерни сайттарар. Реферат кылдыр. 17.11
12	С Пюрбю «Кызыл уер» 1-ти кожете. Тывага шаг уенин оскерилип турары.	1	Шининин темазы, «Кызыл уерде» ат-биге идеялыг утказын илереткени. Феодалдыг Тывага социал болгаш национал чорулдээлерни коргускени. Революциянын темазы. Куужешейнин ову-хевирин. Тыва, орус кижилеринин найыралынн темазы. Феодал чагырыкчыларнын ову-хевирлери. Оларнын бир мозулеш нити болгаш карышпак, чорупкек чуулдери.	Беседа, башкынын тайылбыры. Ном-биге ажыл.	Чаа чуул тайылбырынн кичээли.	Айттырылгалар. 24.11

			Карышпадарын Болушкунларын оку, улаа-дарраа солчуру, Улустун ырлары, улесер домактарын ажытпааны, Шинини уран-чечени. Композициязы.	коргускени, улаа-дарраа солчуру, домактарын улесер уран-чечени.	тайылбыры, Ном-биле ажыл.	Кичээлин, Чогаалдын ажытпааны»	Данналы «Улустун чогаалдын ажытпааны»	000		
14	С.Плюробо "Усм Болташ үе- чергем дугайында".	1	Чогаал авторунун ур уеде чогаалдыкчы дигээшкенинеринин уре-туенели. Шулугледдин уран-чеченинин онзагайы, тоожушкунунун кижизилдикчи ужур-дузавы, дылынын байы. Тыванын революстугу хогжулдезинин дугайында тоогу- философтуг утканы илереткени. Тоожукчу маалыр - тоогунунун дириг херечи. Он чоок, торзэн кижилеринин салым-чолунда Октябрьдан торуттуген чаа Тыванын сайзыралынче базымдары.	Беседа, башкынын тайылбыры. Ном-биле ажыл.	Чаа чуул тайылбырынын кичээли.	Айтырыглар ар. 140. Узунду доктаалдыр.		08.12		
15	Тыва литературалда төөгү- револостуг тема.	1	Тыва литературалда төөгү-револостуг темада бижиттинген чогаалдар.	Беседа, башкынын тайылбыры. Ном-биле ажыл.	Чаа чуул тайылбырынын кичээли.	Овур-хевирлернин бижиттингенинин онзагайы.		15.12		
16	С.К.Тока Допчу намдары, чогаалдыкчы ажыл-херээ. Арагтын сөзү.	1	Трилогиянын дугайында нитти тайылбыр. Романнын композициязы, он Тыва улустун тоогулуг хогжулдезинин дугайында идеяны романда илереткени. Арат чоннун феодализм уезинде туренчиг чуртталгазы. Тас-Баштыгнын овур-хевир. Куш-ажылчы чоннун нитижиткен овур-хевирин чурул коргускени. Тоожукчу маалырынын овур-хевир, чогаалдын ангы- ангы кезектерин будун уран-чечен система кылдыр каттыштырарында он ужур-дузавы.	Беседа, башкынын тайылбыры. Ном-биле ажыл.	Чаа чуул тайылбырынын кичээли.	Күрседи дугайында немелде чүүл чылыр.		22.12		
17	С.К.Тока Арагтын сөзү.	1	Яды кижилеринин социал медресинин олдунганы, демиселче колдурулгени. Революцияны коргускени. Улусту Тывага чаа амдырал дээш демиселдиге темазын уранчыдыл чурааны. Дарлакчы ангынын кижилеринин овур-хевирлери, тоогунун ангы-ангы чадаларында оларнын бир мозулеш будуштеринге илерээшкени.	Беседа, башкынын тайылбыры. Ном-биле ажыл.	Чаа чуул тайылбырынын кичээли.	«Тыва бижикти өөренип эгелзэни» деп дынналыт кылыр.		12.01		

19	О.К. Саган-оол Чогаалдыкчы намдары. Дөспөстөр.	1	Намдары болгаш чогаалдыкчы ажылы. Романнын идея-тематиктиги үг-шини. Хеймер-оолдун окур-хевири. Аныяк зоотехниктин ажылы-херек айы-биле будужу, хууда амдыралынгана кижизии, топтуу. Боражыктын окур-хевири. Колхоз даргазынын чанында толеттиг чуулдер: туруштуу, дадынган ажылы-херээнге бурун бердингени, эш-оорунге салгыш-човаачалы.	Билдиктиги реалым дугайында кол-кол билгилер. Чечен чогаалдын кол-кол методтарынын дугайында.	Ном-биле ажыл.	Чаа чуул тайылбырыннын кичээли.	«Тыва- малчылар чургу» деп дыннадыг кылдыр.	26.01	
20	О.К. Саган-оол Дөспөстөр. Чогаалды кол идея.	1	Агар-оолдун окур-хевири. Он чанында, ажылынын стилинде таарымча чок чуулдер: чаа чуулду хулээп билбези, эргижирээн билгишкиннерден болгаш практикадан уштунуп шыдавазы, богу-биле чопшээрешпес кижилерге кара салгыштыгы.	Башкынын тайылбыры. Ном-биле ажыл.	Чаа чуул тайылбырыннын кичээли.	Ар.198, айт харылыгаар.	02.02		
21	О.К. Саган-оол «Дөспөстөр» - түннел-кичээл.	1	Романнын идея-тематиктиги үг-шини. Романнын уран-чечени. Амгы үеде романнын туружу. Чогаалдын сюжетли.	Ном-биле ажыл.	Түннел-кичээл.	Онаалга ар. 98	09.02		
22	Ч/с. Чогаалды «Хеймер-оол - бистин үеживис».	1	Ук чогаалга даянгат, Хеймер-оолдун окур-хевири тургузар.	Чогаалдыкчы ажыл.	ЧСК.	«Аныктарнын амдыралче көрүжү» деп темага дыннадыг кылдыр.	16.02		
23	Роман дугайында билгил.	1	Роман жанрынын проза чогаалдарындан ылгалды. Роман жанрынын хевирлери. Тыва дылче очулдуртунган романнар.	Башкынын тайылбыры. Ном-биле ажыл.	Чаа чуул тайылбырыннын кичээли.	Конспект ар.199.	23.02		

		<p>индигдэнэ дүн тонуу үндэс, дорнод чаддарын эгэсінде чаа амьдрал дээш демиселди Садактын ажлы-уулезин дамчыштыр коргускени. Кол маадрынын буткен база бутпээн кузелдери. Оон улусчу революцияны, Россиянын чону-биле найралды шын билиш чорууру, оон уламындан амьдралга тура-сорууктуу.</p> <p>«Чугурук Саралада» тываларын чаагай чанчылдарын хой янзы чурааны, фашист халдакчылар-биле мадырлыг демисекип турар Кызыл Шериге белек кылдыр эн-не ыдыктыг мадларын чорудуп турганын коргускени.</p>	тайылбыры. Ном-биле ажыл.	тайылбырын кичээли.	айт харылаар. План тургузар.	
<p>25</p> <p>М.Б.Кенин-Лопсан «Ынакшылдын ному».</p>	1	<p>Чанчык биле Долгаанын бот-боттарынга чаагыттыганы, оларнын аас-кежинге таварышкан моондактарныг социал утказы. Чогаалдын композициязы болгаш дылы. Романнын уран-чечинин бедиринге сактышыкындарнын, монолоттарнын, диалогтарнын, пейзажтарнын, этнографтыг кирилделернин ролго.</p> <p>Чогаалдын композициязы болгаш дылы.</p>	Башкынын тайылбыры. Ном-биле ажыл.	Чаа чуул тайылбырын кичээли.	Ар. 228, айт харылаар. Салымнын ному. Тыва араатарнын омур-хевирин.	09.03
<p>26</p> <p>М. Б. Кенин-Лопсан «Салымнын ному» М.Б. Кенин-Лопсан «Чугурук-Сарала» - туннел кичээл.</p>	1	<p>Айыгыт-халаптын Тывага дынналыш келгени. Тыва араатарнын Совет Эвилелинин Ада-чургуунун дайыннынга киржиш эгелээни.</p> <p>Романнын нити идейлиг утказы, темазы. Романнын сюжетти, композициязы. Чогаалдын дылынын уран-чечени, онзагайы.</p>	Башкынын тайылбыры. Ном-биле ажыл.	Чаа чуул тайылбырын кичээли..	Айт. Ар. 245. Чогаалга хамаарыштыр критиктиг статьялар тывар.	16.03
<p>27</p> <p>С.Ө.Тамба. Чогаалчыкчы намдары. «Капитан Гастеллога». «Мээн байым». «Амьдырал хеми». «Аалдап четсе». «Чагаам сөглээр». «Сөзүм утпа».</p>	1	<p>Намдары. Тайбын, дайын, мадырлыг чорук дугайында. Чоннун чаа амьдыралынын чурумалдарын коргускени, кижинин ханы ынакшыл сеткилдерин илереткени. Чогаалчынын кузелдери, идеалдары. Шулуктеринин онзагай талаалары.</p> <p>«Капитан Гастелло», «Тоогуунун кескиндизи», «Мээн чуруум»; «Ажык. Саргал дугайында ырлар», «Мээн байым», «Амьдырал хеми»; «Сөзүм утпа», «Чагаам сөглээр»; «Аалдап четсе» деп шулуктери.</p>	Башкынын тайылбыры. Ном-биле ажыл.	Чаа чуул тайылбырын кичээли.	«Мээн байым» (доктаалыр). Дыннадыг «С. Тамбанын лириказынын онзагайы».	23.03

	<p>намдары, шүлүктөрү. «Сөлгөксээн мен», «Челди-Сүүр», «Дидир-дидир», «Харлыг Саян бажын ажыр», «Кус», «Утуулга-даа бол даан, ырым».</p>	<p>Анаа улустун аяны-буруу келгени. Анаа улустун аяны-буруу хорутталдарынын моондак бооп чораны. Оларны эртеминин ачызында шулкучунун ажыл эрткени, боду геолог болу берген, «кыланнашкан бедиктерни кырларынга» белен апарганы. Чогаалдын мадырларынын чурттап турган чери болгаш уези.</p>	<p>Тайылыбыры. Тайылыбырынын кичээли. Туннег-кичээл.</p>	<p>сайтгарар. Чус Чогаалыг «Ю.Конзетештин шүлүктөрүнүн онзагайы».</p>	
<p>31</p>	<p>К.Ч.Тююн Чогаалыкчы намдары. «Ыраажы кыс», «Көгөрим».</p>	<p>Торзэн черинин бир ыдыктыг артынга чораш, мадырнын сеткилинин магадал, чоргаарланып хайныкканындан бодан бодалдарынын уг-шии, чаражы. Кыстын овур-хевирин тода кылдыр чураны болгаш мадырнын кузэлдерин илгертекени.</p>	<p>Башкынын Тайылыбыры. Ном-биле ажыл.</p>	<p>Доктаалдыр.</p>	<p>27.04</p>
<p>32</p>	<p>К.Ч.Тююн «Ынакшыг болгаш өлүм». Т.Д.Кызыл-оол «Бутага үстүрүлүпкөн».</p>	<p>Шулугтөлдин уран-чечени: мотелер хурешкенин, дургуннаан аныктарнын турлаан, Хемчиктин бойдузун чурааны. Чогаалдын длыгында кондалган, катгай катар, холбеш кылдыр улур корген, будумел дег, даржык-хай, чангы, эннеп келир, чинзе, кулузун, одага деп сосстер каттыжышыкынарнын болгаш сосстернин овур-хевир тургузукчу аяны.</p>	<p>Башкынын Тайылыбыры. Ном-биле ажыл.</p>	<p>Шулугтөлде чечен үе, овур-хевир. Чогаалга үнелел бижкир.</p>	<p>04.05</p>

33	Тыва критиканын дугайында билиг.	1	<p>сурал. кижилеринин араганын хай-бачыдынын дугайында чугааларын ажыглап тургаш, бак чанчылдарнын дугайын кижилерге хандыр билиндирер дээн чогаалчынын бодалдары. Араганын хай-бачыдынын дугайында чугааларын ажыглап тургаш, бак чанчылдарнын дугайын кижилерге хандыр билиндирери.</p> <p>Тыва литературанын шинчилеп келгени болгаш амгы уези, критиктиг номнарнын ужуур-дузазы.</p> <p>Чечен чогаалдын тооту-биле тудуш харылгаалыг болурунун дугайында чугаа: Тыванын Россияга эки тура-биле каттышканынын, сууржулганын, коллективизациянын, чырдылышкыннын тыва литературанын темалар, идеялар, жанрлар талазы-биле байырыгыга чагаай салдарлыг болганы.</p> <p>Тыва литературанын эстетиктиг шынарын кучулгени. ундезилгекчи чогаалчыларга ийиги салгалдын салым-чаяанныг чогаалчыларынын нежежи келгени. Чечен литературлуг критиканын ажыктыг болгаш хадалыг бооп тыттып келгени. Литература шинчилээр эртеминин боттанганы, оон Тыва литературанын тоотузу «Тыва литературанын долчу очериги», «Тыва литература. Долчу тоотузу», «Тыва литературанын тоотузунун очерктери» деп номнарда унелеп, туннеп коргени.</p> <p>А.Калзаннын «Литература болгаш амдырала», «Озминернин демдектери», Д.Кууларнын «Тооту болгаш амгы уе», М.Татаринцеванын «Тывага литература шогумчулелиг бодалдарынын боттанганы», З.Самданнын «Аас чогаалындан литератураже», Ч.Чулдумнун «Номчукчунун эскериглери», Ч.Серен-оолдун «Чогаал дугайында демделгелдер».</p>	тайылбыры. Ном-биле ажыл.	Туннеп кичээл.	Критиктиг статьялар тывар.	11.05
34	Туннеп кичээл.	1	<p>Чыл дургузунда ооренген чогаалдарга хамаарыштыр сактылышкыннар.</p>	Ном-биле ажыл.	ЧСК.	Сонуграан чогаалдарын номчуур.	18.05

Пронумеровано, пронумеровано
и закреплено печатью

10 листов.

Дата 02.06.2011

МБОУ Штурмакская СОШ
Директор школы Уржак И.В.

[Faint, illegible signature]

[Faint, illegible text, likely the body of a letter or document]